

NOTA INFORMATIVĂ

la proiectul de lege pentru modificarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de Lege pentru modificarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr.122/2003 este elaborat de către Procuratura Generală.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Proiectul Legii pentru modificarea Codului de procedură penală (*în continuare – Proiectul legii*) a fost elaborat ca rezultat al evaluării cadrului normativ existent în partea reglementărilor care vizează competențele funcționale și materiale ale organelor de urmărire penală și Procuratură la exercitarea urmăririi penale.

Proiectul a fost elaborat în scopul excluderii carențelor identificate precum și debirocratizării procedurii penale, consolidării capacității funcționale și instituționale ale Procuraturii, impulsivării unor investigații pro-active desfășurate de către organele de urmărire penală sub conducerea procurorului.

Asigurarea unui act de justiție efectiv, rapid și care să răspundă exigențelor societății, precum și garanția respectării drepturilor persoanelor și examinarea în termen rezonabil a cazurilor, constituie un obiectiv principal în activitatea procurorilor, iar întru realizarea scopurilor și obținerea rezultatelor scontate se impune conjugarea eforturilor tuturor instituțiilor de drept, în lupta cu criminalitatea.

Astfel, necesită a se accentua că, ponderea numărului de cauze penale aflate în exercitarea nemijlocită a procurorilor a continuat să fie determinată de modificările operate în legislația procesual penală prin *Legea nr.179/2018*, prin care articolul 270 din Codul de procedură penală a fost completat cu prevederi, potrivit cărora, suplimentar, în competența procurorului de a exercita nemijlocit urmărirea penală au fost date infracțiunile prevăzute la art.183, 185¹–185³, 223–226, 227–242³, 245–245⁹, 245¹¹–246², 250–255, 257–261¹ și 262 din Codul penal, fapt care, actualmente, duce la o încărcătură enormă per procuror în coraport cu alte activități de bază.

Respectiv, extinderea competenței materiale de exercitare a urmăririi penale nu a fost justificată, atribuțiile de conducere a activității de urmărire penală de către procuror și pârghiile de control al activității organelor investigative, în cursul cercetărilor penale, sunt suficiente pentru a asigura derularea unor investigații penale eficiente și în termen rezonabil.

Este de remarcă că, potrivit art.270 alin.(1) pct.2) lit.c) din Cod de procedură penală, **procurorul exercită** urmărirea penală pentru infracțiunile prevăzute, *inter alia*, de **art.227-242³, art. 250-255** din Cod penal.

Totodată, conform art.269 din Codul de procedură penală, organul de urmărire penală al **Centrului Național Anticorupție** efectuează urmărirea penală, printre altele, în privința infracțiunilor prevăzute la **art. 239-240** din Codul penal, iar potrivit art. 269² din Codul de procedură penală, organul de urmărire penală al **Serviciului Fiscal de Stat** efectuează urmărirea penală și în privința infracțiunilor prevăzute la **art. 250-253** din Codul penal.

Prin urmare, se atestă faptul că, legiuitorul a dublat nejustificat competența materială pentru unele infracțiuni, atribuindu-le pe de o parte procurorului și, concomitent, organului de urmărire penală al Centrului Național Anticorupție și Serviciului Fiscal de Stat, în același timp instituind excepții de pasare a competenței, în cele din urmă, către procuror (art.269 din Codul de procedură penală: „...cu excepțiile prevăzute de prezentul cod”; art.269² din Codul de procedură penală: „...cu excepția infracțiunilor care sunt atribuite prin lege în competența procurorului.”).

Deși Codul de procedură penală a fost modificat, în partea reglementărilor ce vizează

competențele organelor de urmărire penală și ale Procuraturii la exercitarea urmăririi penale (*inter alia*, prin *Legea nr.179/2018 pentru modificarea unor acte normative*, *Legea nr. 188/2020 pentru modificarea unor acte normative*, *Legea nr.257/2020 cu privire la modificarea unor acte normative*), legiuitorul nu a făcut o claritate în privința competențelor funcționale și materiale a organelor de urmărire penală, în consecință fiind afectate trăsăturile calitative pe care trebuie să le întrunească o lege organică, printre care claritatea și previzibilitatea.

Proiectul elaborat propune excluderea din competența procurorului exercitarea urmăririi penale în cazul infracțiunilor săvârșite de minori, atribuindu-le în competența organului de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne.

Or, se constată că, nu în toate cazurile infracțiunile săvârșite de minori, inclusiv și cele deosebit sau excepțional de grave, sunt complexe și din categoria infracțiunilor de rezonanță socială sporită, motiv din care nu sunt atestați factori obiectivi, care ar determina preluarea de către procurori a exercitării urmăririi penale pe aceste categorii de infracțiuni.

Mai mult, potrivit art.270 alin.(9) din Cod de procedură penală, *în caz de necesitate, procurorul poate exercita personal urmărirea penală în orice cauză penală.*

În altă ordine de idei, în proiect s-a propus modificarea cadrului normativ în sensul reconceptualizării competenței materiale a Procuraturii Anticorupție în vederea concentrării eforturilor la investigarea cazurilor de corupție de nivel înalt, iar organului de urmărire penală al Centrului Național Anticorupție sau, după caz, procuraturilor teritoriale, la investigarea celorlalte cazuri de corupție.

În această privință trebuie menționat faptul că, la 23.09.2020 prin scrisoarea nr. 26-2d/20–421, Procuratura Generală a remis Ministerului Justiției, pentru expertizare, avizare și promovare, proiectul legii pentru modificarea unor acte normative ce are ca obiect revizuirea competențelor Procuraturii Anticorupție.

Având în vedere că *ambele proiecte de lege* vizează, printre altele, modificările cadrului normativ ce ține de competențele Procuraturii Anticorupție și Centrului Național Anticorupție, considerăm oportun comasarea acestor proiecte.

Or, revizuirea și modificarea competenței Procuraturii Anticorupție este necesară și în scopul realizării măsurii L10 din Titlu II lit.e) din Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană în perioada anilor 2017-2019, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1472/2016 (Monitorul Oficial nr.103-10/271 din 31.03.2017), și anume *elaborarea proiectului de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative în vederea stabilirii competenței materiale a Procuraturii Anticorupție la investigarea cazurilor de corupție la nivel înalt, iar a procuraturilor teritoriale la investigarea celorlalte cazuri de corupție.*

Propuneri similare au fost expuse de către echipa proiectului Twinning „*Suport pentru consolidarea capacităților operaționale ale autorităților de aplicare a legii din Republica Moldova în domeniul prevenirii și investigării actelor de corupție*” în „*Recomandările pentru îmbunătățirea capacităților de investigație a cauzelor de corupție în cooperare cu alte instituții*”.

Experții au remarcat, în Recomandarea nr.49 că, urmează a fi modificate competențele Procuraturii Anticorupție și anume: *se recomandă modificarea art.270^l al Codului de procedură penală stabilind că investigarea și, deci, controlul asupra cauzelor penale privind infracțiunile prevăzute la art.190 și 191 ale Codului penal, precum și în cauzele unde sunt învinuiți ofițerii de urmărire penală și ofițerii de investigații, avocații, executorii judecătorești, administratorii autorizați (art.270^l alin.(1) pct.1 lit.c), d), e), f) ale Codului Penal, să fie transferate la alt organ de urmărire penală.*

Aceste modificări ale legii vor permite Procuraturii Anticorupție să se concentreze asupra urmării penale eficiente a crimelor de corupție de nivel înalt și să ofere mai multe mijloace de combatere a fenomenului corupției.

Totodată, în cadrul proiectului s-a propus excluderea din competența Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (în continuare PCCOCS) a infracțiunilor prevăzute la art. 244, 248, 248¹, 248², 249 și art.259-261¹ din Codul penal.

Or, atribuirea competenței de exercitare a urmării penale pentru infracțiunile prevăzute la art. 244, 248, 248¹, 248², 249 din Codul penal (*dacă valoarea în vamă a mărfurilor, a drepturilor de import depășește valoarea de 50000 de unități convenționale*) procurorilor din cadrul Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauzelor Speciale nu este impusă de careva criterii obiective, atâta timp, cât exact pentru aceleași infracțiuni, doar că până la cuantumul valorii în vamă a mărfurilor sau prejudiciului cauzat prin infracțiune ce nu depășește valoarea de 50000 unități convenționale, efectuarea urmării penale este asigurată, potrivit prevederilor art. 268 și 269² din Codul de procedură penală, de către organul de urmărire penală al Serviciului Vamal sau, după caz, al Serviciului Fiscal de Stat, iar conducerea urmării penale, în ambele situații, este pusă în seama PCCOCS, fapt care derivă din prevederile art.270² alin.(2) din Codul de procedură penală.

Cât privește exercitarea urmării penale pentru infracțiunile prevăzute la art.259-261¹ Cod penal, în proiect s-a propus a fi atribuită competența organului de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, având în vedere că în cadrul MAI este creată o subdiviziune specializată pentru combaterea și investigarea infracțiunilor informaționale, care dispune de investigatori instruiți în domeniu, tehnică specială, softuri, instrumente absolut necesare pentru investigarea eficientă a infracțiunilor de categoria respectivă.

În același context, luând în considerație specificul infracțiunilor de referință, se impune concentrarea investigării tuturor crimelor cibernetice (*majoritatea cărora au un caracter transnațional și necesită constituirea echipelor comune de investigații-JIT*), indiferent de mărimea prejudiciului, la un singur organ specializat în investigarea acestora și anume organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne (*cu subdiviziuni specializate în domeniu*) sub conducerea Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, fapt ce va condiționa combaterea eficientă a criminalității în acest domeniu.

La fel, semnalăm inconveniența normativă de competență dictată imprevizibil de art. 270² alin.(1) lit.d) din Codul de procedura penala, *in concreto*, a textului *al infracțiunilor deosebit de grave și excepțional de grave, ...*”, or din punct de vedere al regulilor gramaticale nu este expus corect întregul text al lit.d) alin.(1) art.270² din Codul de procedura penală (*Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale exercita urmărirea penala în cazul: [...] d) infracțiunilor săvârșite de un grup criminal organizat în sensul art. 46 din Codul penal, al infracțiunilor deosebit de grave și excepțional de grave [...]*), fapt ce poate condiționa interpretări diferite, precum și reieșind din chintesența instituirii acestei Procuraturi - specializate, *inter alia*, în combaterea criminalității organizate (noțiune autonomă tratată *lato sensu* în spațiul comunitar, ce înglobează atât grupul criminal organizat, cât și organizația (asociația) criminală, prin prisma noțiunilor autohtone).

Astfel, se impune necesitatea atribuirii în competența Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale investigarea tuturor *infracțiunilor săvârșite de un grup criminal organizat* din motivul că aceasta este o subdiviziune specializată în combaterea criminalității organizate¹, iar sarcinile de bază sunt axate anume spre destructurarea oricăror

¹ a se vedea art.9 alin.(5) din legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură

tipuri de grupări criminale indiferent de amploarea acestora, sfera de influență, etc.

Or, dacă un grup criminal organizat va săvârși infracțiuni ușoare, mai puțin grave sau grave, aceasta nu înseamnă că activitatea infracțională a acestuia nu a atins pragul de severitate și complexitate caracteristic resurselor disponibile la nivel central de specialitate. La fel, ar fi alogic, spre exemplu, exercitarea urmăririi penale de către o procuratura teritorială pe infracțiunea prevăzută de art.189 alin.(3) lit.a) din Codul penal (*Șantajul*), în partea ce ține de săvârșirea acesteia de *un grup criminal organizat*, iar în partea ce ține de săvârșirea acesteia de *o organizație criminală*, de către Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Astfel, în proiect s-a propus excluderea lit.c) și lit.h) din art. 270 alin. (1) pct.2) Cod de procedură penală ținând cont, cu precădere, de faptul că atribuirea procurorului a acestei componente *ratione materiae* nu este dictată de nici un factor obiectiv și profesional ce ține de competența procurorului la exercitarea urmăririi penale.

Totodată, proiectul propune stabilirea competenței Centrului Național Anticorupție, la efectuarea urmăririi penale în cazul comiterii infracțiunilor de către persoanele cu funcții de demnitate publică, funcționarilor publici de conducere de nivel superior, persoanelor ce reprezintă conducerea întreprinderilor de stat, băncilor comerciale ș.a. categorii de subiecți.

De asemenea, se stabilește competența CNA și în cazul comiterii infracțiunilor prevăzute la art. 181¹, 242¹, 242², 324-326, 333, 334 din Codul penal dacă valoarea banilor, bunurilor, serviciilor, privilegiilor, avantajelor sub orice formă și altor foloase pretinse, promise, acceptate, oferite, date sau primite depășește 4000 u.c., infracțiunilor prevăzute la art.239, 240, 242², 327, 328, 329 și 335 din Codul penal, dacă valoarea prejudiciului cauzat prin infracțiune depășește 20.000 u.c., infracțiunii prevăzute la art.243 din Codul penal, dacă obiectul spălării banilor provine din oricare din infracțiunile date în competența sa conform prezentului articol ori dacă a fost descoperită de aceasta și nu se cunoaște infracțiunea asociată spălării banilor.

Modificările propuse au ca scop stabilirea clară a competențelor Centrului Național Anticorupție, iar această modificare este justificată în contextul Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova- Uniunea Europeană.

Este de menționat că, proiectul propune modificarea și art.270² al Codului de procedură penală și anume excluderea din competența Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale a competenței de exercitare a urmăririi penale pentru infracțiunile prevăzute la art. 244, 248, 248¹, 248², 249 (*dacă valoarea în vamă a mărfurilor, a drepturilor de import depășește valoarea de 50000 de unități convenționale*) cu atribuirea acestora în competența organului de urmărire penală a Serviciului Vamal sau, după caz, al Serviciului Fiscal de Stat, iar infracțiunile prevăzute la art.259-261¹ Cod penal au fost atribuite în competența organului de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, unde sunt subdiviziuni specializate în domeniul investigării infracțiunilor informaționale.

Totodată, exercitarea urmăririi penale pentru infracțiunile săvârșite de către un grup criminal organizat, indiferent de categoria de infracțiuni săvârșite, trebuie atribuită Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale. În același timp, se propune modificarea și dispoziției lit.e) alin.(1) art. 270² din Codul de procedură penală prin completarea cu prevederi de după cum urmează: „e) *infracțiunilor săvârșite de o organizație (asociație) criminală în sensul art.47 din Codul penal, cu excepția celor menționate la art.270¹ alin.(1) din prezentul cod.*”, dat fiind faptul că și infracțiunile date în competența Procuraturii Anticorupție pot fi săvârșite de organizații (asociații) criminale, nu doar în interesele acestora, or, este paradoxală prevederea excepției unilaterale de la lit.d)

alin.(1) art. 270² din Codul de procedură penală, fără a aborda aceleași situații pentru infracțiunile săvârșite de o organizație (asociație) criminală.

4. Fundamentarea economică-financiară

Implementarea proiectului de lege nu implică careva resurse financiare din fonduri publice.

5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Proiectul este corelat cu prevederile actelor legislative/normative în vigoare, care se află în conexiune, iar modificările și completările propuse nu afectează concepția generală ori caracterul unitar al actelor normative amendate.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Potrivit art.32 alin.(1)-(3) și art.34 alin.(1) din *Legea nr.100/2017 privind actele normative*, proiectul de lege se remite spre avizare și expertiză instituțiilor de resort, și se supune consultărilor publice.

Procuratura Generală